

C.S.-verslag

Aan mijn oproep in het vorige CS-verslag aan een grote groep mensen om meer formulieren in te zenden is op grote schaal gehoor gegeven. Het is de op een na dikste stapel formulieren geworden die ik als CS-man mocht ontvangen.

Helaas kan ik een groot aantal -vooral krabbenmeldingen- niet opnemen omdat deze het gevolg zijn van een zandopspuiting bij Scheveningen, waar Hans Adema c.s. een apart artikel aan zullen wijden.

Wel zijn er meldingen van een zandopspuiting op Texel van Sytske Dijkse. Ook Gerrit Doekse is weer present met een aantal zeer interessante meldingen, waarover later meer. Verder wil ik Jan Lucas, Gert Slager, Ben en Michel Otten, Serge Polman, Ron Ates, Rob Dekker, Arthur Oosterbaan, Erik Wielinga, Marco Faasse, Volkert en Martijn Beekman, Gabi Gross, Henk Brugge, Peter Bor, Huibert Vanderbos, Wouter Eggink, J. en E. Reydon, H. Wiegman en Hans Adema met de medewerkers van het Nationaal Natuurhistorisch museum bedanken voor hun inzendingen. Tot slot dank aan Bert Buizer voor zijn oude meldingen die ik niet in dit verslag zal opnemen maar die zeker een goede plaats in het CS-systeem zullen vinden.

WIJEREN

Gert Slager vond op 30 maart op het strand van Renesse een Styela clava met daarop groeiend het vederwier Bryopsis plumosa. Dezelfde dag was Serge Polman bij Burghsluis het ponton aan het inspecteren en vond daar een exemplaar van het viltwier Codium fragile.

Sas van Goes is een geliefde verzamelplaats voor de wierenliefhebber. Op 30 maart 1991 vond Jan Lucas er onder andere de volgende soorten: Dumontia contorta, Phymatholithon lenor-
mandii, Lomentaria clavellosa en Antithamnion plumula.

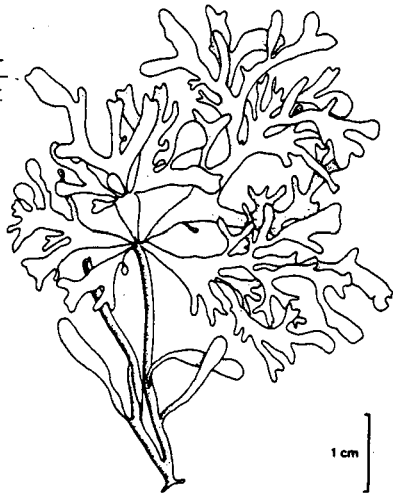

fig. 1

Deze laatste soort is ook gemeld door Ben Otten, uit Burghsluis, waar hij er talloze vond op 19 januari 1991. Nabij de Plompe Toren vond Ben ook nog een struikje Phyllophora pseudoceranoides (fig. 1). Arthur Oosterbaan vond bij de NIOZ-dijk op Texel deze soort ook op 15 januari. Verder waren daar het suikerwier (Laminaria saccharina) en het vingerwier (L. digitata) aanwezig.

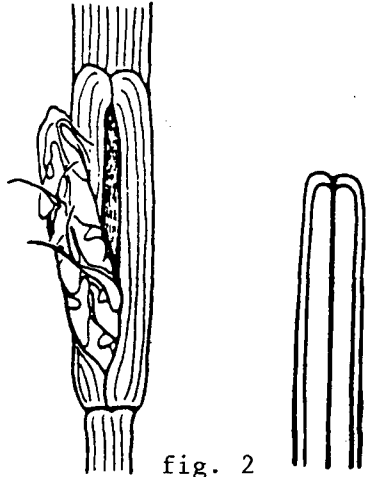

fig. 2

Op 31 januari 1991 vond Gerrit Doeksen een ivoornoot Phytelephas macrocarpa (zie fig. 9 in Zeepaard 51(4)). De noot was ca. 13 bij 4,8 cm groot en Gerrit heeft bij de melding een fraaie tekening geleverd van de noot.

Marco Faasse vond op het schor bij Fort Rammekens het kleine zee gras Zostera noltii (fig. 2) op 13 november 1990.

WORMEN

Hoek van Holland is het favoriete verzamelterrein van Jan Lucas en op 8 oktober 1990 vond hij er een stuk kurk met daarop twee soorten wormen: Harphyta sanguinea en Lagisca extenuata (fig. 3).

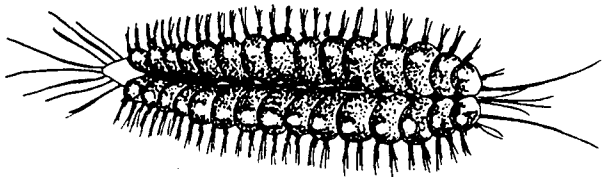

fig. 3

Op 30 maart zijn ook wormen door hem verzameld bij Sas van Goes. Zo vond hij er onder andere de gespikkelde diesel-treinworm Angitides maculata en Lagisca extenuata. Bij Burghsluis werd dit dier verzameld door Serge Polman toen hij daar op 19 januari 1991 was.

WEEKDIEREN

Gerrit Doeksen heeft vooral meldingen van grote aantallen ingestuurd en een eerste voorbeeld hiervan is de pijlinkt-vis (Loligo vulgaris). In juni 1990 was er op Terschelling

duidelijk sprake van een invasie van de pijlinktvis. Op 1 juni vond hij 86 rugschilden en een aantal grote geelachtige eiertrossen. Ook vond hij een aantal grijs-groenige trossen waarin nog levende mini-pijlinktvisjes te zien waren. Volgens Gerrit zouden deze eieren afkomstig kunnen zijn van Allotheutis subulata. Op 20 en 21 juni telde hij er 552 schilden.

De keverslak Lepidochiton cinerea wordt niet vaak gevonden en dus gemeld, maar als je in de laagwaterlijn stenen keert kom je ze vrijwel altijd tegen. Serge Polman was het paasweekend in Zeeland en van hem zijn drie meldingen. Hij vond ze bij Flauwers en op de slikken van Viane.

Naaktslakken zijn in dit verslag ook present dankzij Rob Dekker en Arthur Oosterbaan, die op 15 januari

een vlokkige zeenaaktslak (Aeolidia papillosa) vonden op de zeedijk bij het NIOZ op Texel. Ook Serge Polman vond er een op 30 maart bij Flauwers.

Marco Faasse verzamelde een Tritonia plebia van de strekdam bij Jacoba-

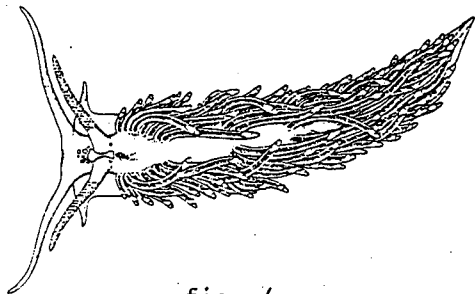

fig. 4

haven op 19 januari en 2 exemplaren van de bundelzeeslak (Facelina bostoniensis) (fig. 4) op de Nollepier bij Vlissingen op 13 maart. Dezelfde soort die door Arthur Oosterbaan en de Haagse strandgroep bij Kijkduin werd verzameld op 9 december 1990.

De asgrauwe tolhoren (Gibbula cineraria) werd een prooi voor Volkert Beekman en Serge Polman toen zij 2 huisjes opraaptten op 1 april in de Schelphoekhaven.

De purperslak (Nucella lapillus) is geruime tijd niet gemeld en er bestond vrees dat dit dier in het Nederlandse kustgebied uitgestorven was. Maar er gloort weer hoop, want beide bovengenoemde strandvonders vonden op dezelfde dag bij het piertje van Flauwers ongeveer 30 exemplaren met eikapsels. Volkert Beekman was eerder op 26 januari 1991 in de Schelphoekhaven en vond daar een stekelhoren (Ocenebra erinacea) (fig. 5).

Koffieboontjes (Trivia monacha) spelen zeer zelden aan,

maar de strandopspuiting van 28 januari 1991 bood Sytske Dijksen en Gabi Gross de gelegenheid er één van het Texelse strand op te rapen. Verder vond Sytske in de periode van de opspuiting de volgende soorten: melkwitte arkschelp (Arca lactea), bonte mantel (Chlamys varia), Corbula gibba, artemisschelp (Dosina exoleta), Gastrana fragilis en de noorse hartschelp (Laevicardium norvegicum). Op 18 februari vond Sytske nog ca. 100 doubletten van de wijde mantel (Chlamys opercularis).

fig. 5

Voor Jan Lucas was 17 december een zeer vondstrijke dag. Hij vond vele interessante dieren op het strand van Hoek van Holland. Uit zijn inzendingen verdienen de volgende weekdieren vermelding: penhoren (Turritella communis), noorse hartschelp (Laevicardium crassus) en stevige strandschelp (Spisula solida).

Het zaagje (Donax vittatus) is van het Texelse strand gemeld door Arthur Oosterbaan. Hij verzamelde meer dan 10 exemplaren op Texel op 18 december. Het waren vleesloze doubletten. Een redelijk aantal, maar vergeleken met de aantallen van Gerrit Doeksen van Terschelling van paal 9.8 tot 11 valt dit in het niet. Gerrit telde op 15 december ca. 450.000 vnl. levende exemplaren. Hij geeft op het formulier berekeningen van meer dan 1100 doubletten per m². Dezelfde aantallen geeft hij ook voor de grote strandschelp (Mactra coralina cinerea). Van de halfgeknotte strandschelp (Spisula subtruncata) schat hij het aantal zelfs op meer dan 1 miljoen. Deze aantallen werden nog overtroffen op 27 januari 1991 toen er zo'n 87 miljoen lagen. Aan belangstellenden kan ik een fotocopie sturen met zijn berekening.

Gerrit ervaart deze enorme aantallen als een soort reusachtig diner: de Mactra's ingebed in een tafellaken van Spisula waarbij de Ensis als bestek dienen en de Donax een oplossing geeft voor het te taaie vlees. Als taferversiering ziet hij de gewone zeester (Asterias rubens) en de kamster (Astropecten irregularis).

Arthur Oosterbaan vond op Schiermonnikoog een doublet van de otterschelp (Lutraria lutraria) op 30 december 1990, waarbij hij vermeldt dat de in- en uitwendige slotband bij vondst nog intact waren.

Gert Slager verrijkte zijn kollektie met een zeeklitmosseltje Montacuta ferruginosa (fig. 6), verzameld bij Renesse op 30 maart 1991.

Op 3 mei 1990 had het Terschellinger strand nabij paal 17 een verrassing voor Gerrit Doeksen in petto: een Mysia undata. De verzameltocht van Arthur Oosterbaan op 18 december 1990 bij paal 17 op Texel leverde hem 10 doubletten

fig. 6

met vleesresten op van de stevige strandschelp Spisula solida. Tot slot van de weekdieren een melding van Henk Brugge die bij de waddijk bij Oudeschild op Texel op 20 januari 1991 2 doubletten van de tapijtschelp Venerupis senegalensis aan zijn verzameling toevoegde.

KREEFTACHTIGEN

Voor de krabben- en kreeftenliefhebbers is er de afgelopen maanden veel te vinden geweest en vaak zeer bijzondere soorten. Als eerste één drietal meldingen van de helmkrab (Corystes cassivelaunus.) Jan Lucas raapte er op 23 januari 1991 bij Hoek van Holland twee op. Serge Polman verzamelde er ca. 30 tussen de Wassenaarse Slag en Katwijk op 23 maart. Eén dag later waren Jan Lucas en Peter Bor op strandwacht tussen Katwijk en Noordwijk en vonden er 5 min of meer defecte exemplaren. Deze laatste zullen wel van de Scheveninger opspuiting komen.

Ook drie meldingen van de chinese wolhandkrab (Eriocheir chinensis). Op 9 december vond Arthur Oosterbaan op het Scheveninger strand één exemplaar. Jan Lucas op zijn beurt vond een schaarpoet op 17 december 1990 bij Hoek van Holland. Serge Polman vond één rugschild op 23 maart. Van de gemarmerde zwemkrab (Necora marmoreus) zijn vier meldingen van Jan Lucas: 17 december 1990 een schild bij Hoek van Holland, 24 december 2 schilden, 23 januari 1991 één schild en 15 defecte exemplaren en tot slot 10 schildjes tijdens een strandwacht Katwijk-Noordwijk van 23 maart 1991.

Sytske Dijkse heeft de kollektie van Ecomare uitgebreid met twee krabben: een harig krabbetje (Pilumnus hirtellus), gevonden op een stuk kurk, op 12 januari 1991 nabij paal 12 op Texel, en een porceleinkrabbetje (Porcellanus longicornis). Een zuiderzeekrabbetje (Rhithronopeus harrisii) werd een prooi van Wouter Eggink. Hij vond dit dier bij Sas van Goes op 30 maart. Van de nagelkrab (Thia scutellata) (fig. 7), waarschijnlijk ook afkomstig van de opspuiting van Scheveningen, zijn door Serge Polman 3 schilden gevonden nabij de Wassenaarse Slag op 23 maart 1991.

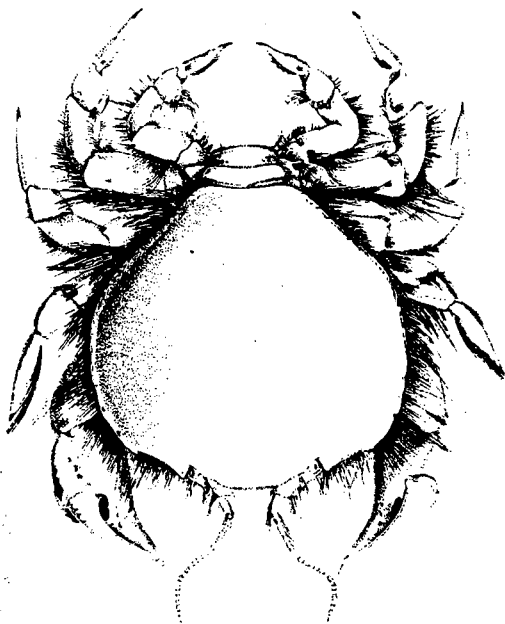

fig. 7

Martijn Beekman haalde op de Brouwersdam op 31 maart 1991 uit zijn kornet 2 exemplaren van de gewone hooiwagenkrab (Macropodia rostrata). Een dag eerder kwam waarschijnlijk uit hetzelfde kornet op dezelfde plaats een heremietkreeft (Pagurus bernhardus). Huibert Vanderbos was degene die de melding aan mij doorgaf. Jan Lucas vond 8 exemplaren van dit dier op 17 december 1990 en op 24 maart 1991 vond hij er 4 samen met Peter Bor.

Zeespinnen vormen in het CS-verslag een niet algemene diersoort. Daarom ben ik ook blij met de melding van Michel Otten van 19 januari 1991 die bij Sas van Goes een exemplaar van Achelia echinata (fig. 8) vond.

Van de zeepissebedden heb ik drie meldingen ontvangen. Sytske Dijkse stuurde mij een vondst van Idotea emarginata op. Het dier heeft zij van een houten balk afgehaald die bijna paal 19 op het Texelse strand was aangespoeld op 14 januari 1991. Een andere Idotea, I. pelagica, werd een

prooi van Marco Faasse die uitgedroogde exemplaren vond in de vloedlijn bij Vrouwenpolder op 26 januari.

Ook bij het lampvissen zijn er pissebedden te verschalken.

Wouter Eggink viste op deze manier uit de Schelphoek-haven op 31 maart 1991 een havenpissebed (Ligia oceanica).

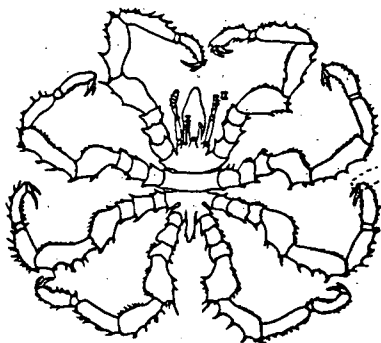

fig. 8

STEKELHUIDIGEN

Gerrit Doeksen heeft op 400 meter strand rond paal 10 op Terschelling 130 kamsterren (Astropecten irregularis) geteld toen hij het strand daar op 15 december 1990 inspecteerde. Ruim een maand later, op 27 januari 1991, vond hij tussen paal 13 en 15 op Terschelling ca. 200.000 zeeklitten (Echinocardium echinatum).

Zeeappels (Echinus esculentus) zijn geen algemeen voorkomende dieren op de zandstranden. Jan Lucas vond er een op het strand van Hoek van Holland op 17 december 1990 en Henk Brugge vond er enkele op de Waddendijk bij Oudeschild op Texel op 20 januari 1991.

GEWERVELDEN

Erik Wielinga, visser op de TX 30, viste op 8 januari 1991 een aantal veenkluiten op uit het Foksdiep en daarin trof hij een gevlekte lipvis (Labrus berggylta) aan.

Een wat oudere maar toch interessante melding van Gerrit Doeksen betreft een restant van de ruwe haai (Galeorhinus galeus) (fig. 9), die hij samen met Hans Adema op 8 juni 1990 bij paal 15 vond. Het restant bestond uit veel huid en weinig haai.

Marco Faasse was op 19 januari 1991 op Neeltje Jans en trof daar een in blakende gezondheid verkerende zeehond (Phoca vitulina) aan. Uiteraard heeft hij hem niet verzameld.

Tot slot wil ik een zeer interessante melding van Gerrit Doeksen in zijn geheel opnemen. Hij was op 19 juli 1972 op het strand van Terschelling nabij paal 18 waar hij aantrof: ongeveer 10 exemplaren van Homo sapiens brunnea var

nudissima.

Bij deze soort gaf hij de volgende toelichting: In de jaren '70 was deze ondersoort nog vrij zeldzaam. Dankzij een beschermende Algemene Politie Verordening uit 1981 heeft ze zich sindsdien op rustige strandgedeelten vrij sterk kunnen uitbreiden, met name in de zomermaanden. (Mogelijke oorzaak wellicht de hogere water- en luchttemperatuur?) een waarschuwing voor SWG-ers lijkt mij hier niet overbodig: verstoring of aanraking van (schijnbaar) levenloze exemplaren, vnl. boven de vloedlijn, kan levensgevaarlijk zijn. Dode exemplaren en fragmenten van de soort zijn op het Terschellinger strand zeer zeldzaam.

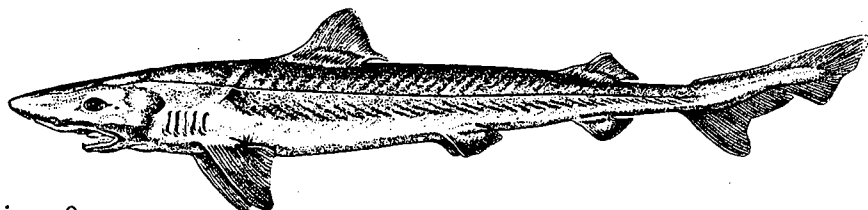

fig. 9

Met als uitsmijter 'Terrien Alambiqué', door ons met enige moeite vertaald in 'Overgehaalde landrot', een favoriet uit het 'Gastronomische Bommelboek'. Joost maakt zijn landrot met kabeljauw, wij doen het met haai. Zonder vel, overigens. Sommige visboeren op de markt verkopen hun haai als 'zeepaling', dat ligt beter in de markt.

Men neme dus:

Anderhalf pond zeepaling of haai

80 g boter

100 g Danish Blue

Leg de vis in een ingevette ovenschotel. Smelt de boter, en voeg er de verkleumelde Danish Blue bij. Laat alles smelten en breng de saus op smaak met peper en het sap van een halve citroen. Het recept vermeldt ook zout, maar onze ervaring is dat de saus ook zo al pittig genoeg is. Schenk de saus over de vis. Zet de schotel een half uur in een voorverwarmde oven, 225°. Neem de vis uit de oven, strooi er wat peterse lie over, en garneer met citroen.

Wijnadvies van Joost: Gewürztraminer.